

А.В. Скороход (Київ)

МОЖЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОВІЛЬНОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика

Проаналізовано запровадження різних форм медичного страхування в країнах Європи. Обґрунтовано можливість запровадження добровільного медичного страхування в Україні.

Ключові слова: добровільне медичне страхування, Україна, Європа.

У доповідях Всесвітньої організації охорони здоров'я показано, що добровільне медичне страхування (ДМС) є додатковим джерелом фінансування охорони здоров'я у країнах Європи. Доля населення, яке охоплене ДМС, в різних країнах не однакова. Замісна модель ДМС поширена в Австрії на 0,2% населення, а в Нідерландах – на 24,7%. Дані щодо поширення розширеного і паралельного ДМС є менш порівнюваними частково внаслідок того, що ці два типи страхування не завжди різняться, а, зокрема, в обсягах страхування. в тих державах-членах, де переважає розширена модель ДМС, рівні охоплення становлять 20–70%. у Франції в 2000 р. введено безоплатне розширене ДМС для людей з низьким рівнем доходу, що збільшило охоплення населення з 85% до 94%. у країнах, де найбільш поширене паралельне ДМС, охоплення, як правило, становить близько 10% населення [5].

Подальший розвиток цього виду страхування і розширення його використання активно дискутується в країнах Європейського Союзу, оскільки воно, з одного боку, сприяє збільшенню притоку коштів в охорону здоров'я, розвитку високих медичних технологій і конкуренції серед постачальників медичних послуг, а з іншого, – обмежує доступ бідних прошарків населення до певних видів медичної допомоги [2].

Питання запровадження ДМС як допоміжного джерела фінансування висвітлені в окремих роботах українських і закордонних авторів [3;6;10;12].

Сьогодні в Україні ДМС розвивається шляхом корпоративного ДМС, коли великі компанії укладають угоди зі страховими організаціями на надання страхових послуг працівникам цих компаній. Такий вид ДМС поширюється і серед підприємств малого та середнього бізнесу. Сьогодні він охоплює близько 80% ринку ДМС [7].

Водночас, є певні випадки функціонування паралельного типу ДМС, які здійснюються деякими великими страховими організаціями, наприклад, СК «Нафтогазстрах», яка є основним постачальником страхових послуг для «Укрзалізниці» [8]. Цікавим є досвід запровадження ДМС на Маріупольському металургійному комбінаті імені Ілліча. Наприклад, у 2008 р. СТ «Іллічівське» врегулювала 120 тис. страхових випадків на загальну суму 25,5 млн грн [1].

Мета роботи – на основі проведеного аналізу стану проблеми визначити правові основи запровадження ДМС в Україні на засадах бюджетно-страхової медицини.

При проведенні дослідження використано **метод** бібліографічного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення

Згідно із законодавчими актами України, медичне страхування – одна з організаційно-правових форм соціального захисту громадян у сфері охорони здоров'я. Таким чином, ДМС можна визначити як систему правових, економічних і організаційних заходів, організованих державою, щодо компенсації та/або мінімізації наслідків змін матеріального і/або соціального стану громадян внаслідок необхідності отримання медичної допомоги і набуття інших соціальних ризиків, які підлягають обов'язковому соціальному страхуванню.

Отже, ДМС, яке регулюється державою, – це система державних гарантій у сфері надання громадянам медичної допомоги, що фінансуються за рахунок обов'язкових страхових внесків та платежів юридичних осіб і громадян, відповідно до порядку та розмірів, які встановлюються законодавством України.

Сьогодні дискусійним є питання щодо необхідності регулювання систем державного соціального медичного страхування та добровільного страхування одним законом.

У випадку невключення ДМС у законодавчі акти, які регулюють медичне страхування, цей вид страхування може практично виявитися поза правовим полем. Медичне страхування істотно різниться від інших видів страхування. Це пов'язано з тим, що функції страхових організацій у системі ДМС передбачають не тільки виплату страхового відшкодування при настанні страхового випадку, але й організацію медичної допомоги застрахованим; контроль обсягів і якості медичної допомоги; захист інтересів застрахованих у разі неякісної медичної допомоги. Як правило, відшкодування при ДМС страхові організації виплачують безпосередньо у вигляді оплати рахунків закладів охорони здоров'я за надані застрахованим медичні послуги, що потребує наявності системи відповідних договорів між страховими організаціями і закладами. Такі додаткові функції страхових організацій не передбачені і не регламентуються Законом «Про страхування», однак вони багато в чому впливають на своєчасність і якість медичної допомоги.

Необхідність спеціального правового регулювання в системі ДМС пов'язана з тим, що роль цього виду страхування у фінансуванні медичної допомоги громадянам зростає з кожним роком. За оцінками експертів, сьогодні близько 75% громадян готові витратити 5–10% доходу на оплату медичної допомоги [11]. З огляду на збільшення обсягу платних медичних послуг у країні вкрай важливо, щоб кошти від їх надання надходили у заклади охорони здоров'я на легальній основі, через систему медичного страхування, а не збільшували тіньовий обіг коштів в економіці.

В Україні на медицину виділяється лише 3% суспільних коштів від ВВП, незначна частка покривається ДМС, а все інше – це неофіційні платежі населення. За даними опитування, проведеного у листопаді 2010 р., за власний рахунок лікується 72,6% населення України, 16,8% займаються самолікуванням і 4,7% мають страховий поліс [4].

Невисокий рівень фінансування економіки України, низький рівень ВВП, інвестиційна дуже помірна привабливість нашої держави є факторами, які негативно впливають на формування ринку ДМС. в Україні застраховано близько 10% ризиків, тоді як у більшості розвинутих країн світу – 90–95%. Частка українського страхового ринку в загальноєвропейському обсязі страхових послуг становить 0,05%. Водночас, в Україні проживає близько 7% населення Європи. А за страхуванням життя Україна знаходиться на 83-му місці у світі [9]. ДМС у державі не користується попитом у населення. Частка такого виду страхування в загальному обсязі страхового ринку становить усього 2,6%.

При цьому страхувальниками є переважно корпоративні клієнти, тобто роботодавці, які страхують своїх працівників. Такий недостатній розвиток ДМС обумовлений насамперед незацікавленістю самих страховиків. По-перше, це пов'язано зі складністю такого виду страхування за мінімальної рентабельності (рівень страхових виплат 65–70% і вище). По-друге, страховику доводиться йти на істотні витрати для того, щоб почати створювати сервісне обслуговування своїх клієнтів, оскільки наявна мережа медичних закладів не спроможна це забезпечити. По-третє, населення внаслідок низького рівня життя і низької культури в сфері охорони власного здоров'я не виявляє зацікавленості у медичному страхуванні. Таке ставлення до медичного страхування обумовлено і традиційною доступністю медичних послуг з «тіньового ринку». Економічно такий спосіб організації лікування більш вигідний і зрозумілий для пацієнта. По-четверте, держава не підтримує цього виду медичного страхування і механізми його розвитку.

Безперервне медичне страхування передбачає поліклінічне обслуговування застрахованого (включаючи й аптечне), стаціонарне обслуговування, послуги невідкладної медичної допомоги, а також стоматологічну допомогу. Воно проводиться на випадок захворювання, яке триває не менш як два тижні. При цьому договори страхування укладаються на строк не менш як три роки. у разі страхового випадку передбачаються послідовні виплати застрахованому в межах терміну та місця дії договору страхування протягом періоду захворювання.

Закон України «Про страхування», введений в дію Постановою Верховної Ради України від 07.03.1996 р., передбачає медичне страхування в обов'язковій та добровільній формах.

Вибір форми медичного страхування в кожній країні залежить від конкретних економічних і культурно-історичних умов, від особливостей демографічних і соціальних показників, рівня захворюваності та інших факторів, які характеризують загальний стан здоров'я і рівень медичного обслуговування.

Безперечно, запровадження ДМС у вигляді моделі бюджетно-страхової медицини має свої позитивні та негативні сторони. Набутий досвід свідчить, що насамперед слід розробити низку нормативних заходів, які б прискорили такий процес. По-перше, потрібно створити відповідні класифікатори медичних послуг, процедур і хірургічних операцій, а також запровадити довідник тарифів на такі медичні послуги. По-друге, необхідно застосовувати медичні стандарти, клінічні протоколи, систему контролю якості медичних послуг. Водночас, досі ще не визначена сама дефініція «медична послуга». Але щоб все це запрацювало, потрібно відповідне інформаційно-програмне забезпечення для підтримки діяльності такої моделі. Це обумовлено тим,

що при наданні страхових послуг важливо вести постійний облік їх надання, контролювати правильність і відповідність стандартам, моніторувати виконання індикаторів якості тощо.

Висновки

Отже, запровадження ДМС в Україні потребує доопрацювання нормативно-правової бази в частині розробки медичних стандартів, низки відповідних

класифікаторів і сучасного інформаційного забезпечення.

Перспективи подальших досліджень полягають у продовженні вивчення ринку послуг ДМС для встановлення перспективних напрямів і тенденцій розвитку такого виду страхування, в удосконаленні нормативно-методичної бази, спрямованої на підвищення фінансової надійності страхових компаній, а також страхової культури населення.

Список літератури

1. Гришан Ю. Проблеми та ефективні шляхи реформування медичного страхування в Україні / Ю. Гришан // Вісник Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. – 2009. – Вип. 112. – С. 22–24.
2. Добровольное медицинское страхование в Европейском Союзе. – Копенгаген : ЕРБ ВОЗ / Open University Press, 2004. – 208 с.
3. Кісельов Є. М. Актуальні проблеми розвитку медичного страхування в Україні / Є. М. Кісельов, С. В. Бурлаєнко, І. Г. Кірпа // Фінансові послуги. – 2009. – № 1. – С. 24–27.
4. Котова С. Проблеми запровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування в Україні / С. Котова // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 91–95.
5. Моссиалос Э. Добровольное медицинское страхование в странах Европейского Союза / Э. Моссиалос, С. Томпсон. – М. : Весь мир, 2006. – 226 с.
6. Нагайчук Н. Г. Суб'єктна складова добровільного медичного страхування / Н. Г. Нагайчук // Вісник КНТЕУ. – 2006. – № 1. – С. 64–69.
7. Національні рахунки охорони здоров'я (НРОЗ) України у 2010 році : стат. бюл. Державної служби статистики України. – К, 2012. – 150 с.
8. 50 грн за здоров'я – це багато чи мало // Львівський залізничник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://railway.lviv.ua/fileadmin/gazeta/2011/N48/2011-48-07.pdf>. – Назва з екрана.
9. Состояние медицинского страхования в Украине // Общественное движение «Новая инициатива». – 2011. – 31 января. – 8 с.
10. Стецюк Т. І. Показники розвитку ринку добровільного медичного страхування в Україні / Т. І. Стецюк // Наука й економіка. – 2009. – № 4 (16), Т. 1. – С. 143–147.
11. Финансирование систем здравоохранения. Путь к всеобщему охвату населения медико-санитарной помощью. – ВОЗ, 2010. – 20 с.
12. Черешнюк Г. С. Проблеми впровадження добровільного медичного страхування та шляхи їх розв'язання / Г. С. Черешнюк, І. В. Сергета // Фінансові послуги. – 2006. – № 2. – С. 22–26.

Дата надходження рукопису до редакції: 11.04.2013 р.

Возможности внедрения добровольного медицинского страхования в Украине

А.В. Скороход (Київ)

Проанализировано внедрение разных форм медицинского страхования в странах Европы. Обоснована возможность внедрения добровольного медицинского страхования в Украине.

Ключевые слова: добровольное медицинское страхование, Украина, Европа.

Possibility of introducing voluntary health insurance in Ukraine

A.V. Skorohod (Kyiv)

The introduction of various forms of health insurance in Europe have been analyzed. The possibility of introducing voluntary health insurance in Ukraine has been grounded.

Key words: voluntary health insurance, Ukraine, Europe.